

Genomlysning 2024

Tekniska nämnden

Dokumentinfo: Del av ekonomisk handlingsplan
Projektamn: Genomlysning
Projektnummer: -
Diarienummer: 2024.147 TEN

Beställare: Kommunstyrelsen
Projektledare: Stabschef
Datum: 2024-08-26

1 Inledning

Kommunstyrelsen beslutade den 11 december 2023 att anta en kommunkoncernövergripande ekonomisk handlingsplan. En av delarna i denna handlingsplan är att genomföra årliga genomlysningar av kommunens förvaltningar och dess verksamheter.

Alingsås kommuns resursfördelningsmodell har som bas att kommunbidragen räknas upp med 50 procent av prisindex för kommunal verksamhet. Detta innebär en årlig effektivisering om motsvarande 50 procent av prisindexet. Målsättningen framöver är att så långt som möjligt kompensera verksamheterna fullt ut med hela prisindexet. Då prisindex inte alltid matchar verksamheternas faktiska kostnadsökningar och inte alla verksamheter kompenseras för volym- och befolkningsökningar så finns det anledning för verksamheterna att själva hitta effektiviseringsmöjligheter. För att kunna hantera detta på ett ändamålsenligt sätt krävs ett ständigt förändringsarbete för att bli lite mer effektiva för varje år som går.

Syftet med genomlysningarna är att kommunen som helhet ska arbeta med effektiviseringsåtgärder för att frigöra medel till kärnverksamheten. Arbetet innefattar också att utreda möjligheter till effektivisering genom exempelvis digitalisering och automatisering. Förvaltningarna ser i detta arbete över sina gränsdragningar gentemot varandra för att säkerställa att inget dubbelarbete genomförs och att kommunen är organiserade på det mest funktionella sättet. Om så inte bedöms vara fallet ska förslag på ny tjänstemannaorganisation läggas fram. Det ska även genomföras ett arbete för att samordna resurser och roller på ett mer effektivt sätt i både kommunkoncernen som helhet men även inom kommunen och mellan de olika förvaltningarna. Fördelar kan också fås genom att samverka med andra kommuner.

2 Genomlysningsarbetet på samhällsbyggnadsförvaltninge n

2.1 Workshop

Arbetet med genomlysning av samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter har genomförts under våren 2024. En arbetsgrupp bestående av olika funktioner från flera olika enheter har tillsammans arbetat med att identifiera aktuella områden där effektiviseringar skulle kunna vara möjliga. Arbete i workshopform har även genomförts i ledningsgruppen, där avdelningschefer och förvaltningschef fick i uppdrag att identifiera fokusområden utifrån följande indelning:

- Kärnuppdrag drift
- Digitalisering och automatisering
- Administration och stödfunktioner
- Projektverksamhet

Ett antal punkter att titta vidare på togs fram:

- Utrednings- och investeringskartor
- Införande av lokal e-samordningsgrupp
- Effektivisering genom IoT
- Avtalsinventering
- Fakturering
- Processkartläggning
- Förvaltningens fordon
- Utbildningsinsatser och intern kompetensutveckling
- Utbyte av ledningsnätet

Dessa fokusområden kommer att beskrivas närmare var för sig nedan.

2.2 Identifierade möjligheter

2.2.1 Kartor

Utrednings- och investeringskartor

Arbetet med dessa kartappar pågår redan idag. Utredningskartan syftar till att samla framtida och historiska utredningar, såsom geotekniska utredningar som kan behövas i flera olika typer av kommunala projekt, på ett ställe. Tidigare år har det i genomsnitt beställts cirka 10 st. utredningar/år, och en utredning kan kosta runt 100 tkr.

Kartan kommer att göra det lätt att överblicka vilka utredningar som gjorts inom Alingsås olika områden och minskar därmed risken för dubbelbeställningar. Detta kan spara pengar på sikt och hjälper kommunen som helhet att nyttja tillgängligt underlag på bästa sätt. I appen kan även beställda och planerade utredningar visas för anställda så att en gemensam lägesbild skapas. Att lägga in de redan beställda utredningarna i kartan beräknas ta ytterligare cirka 100 timmar, vilket i kostnad motsvarar ungefär 50 000 kr. Detta arbete bör därför prioriteras, då arbetsinsatsen är betydligt billigare än en eventuell dubbelbeställning av en större utredning.

Investeringskartan syftar till att, på ett geografiskt sätt, visualisera kommunens pågående och framtida investeringsprojekt med målet att uppnå samordningsvinster. Appen finns tillgänglig för både kommunen och de kommunala bolagen.

I dagsläget är investeringskartan mer etablerad bland medarbetarna och används mer än utredningskartan, men båda verktygen bör på såväl kort (de närmaste åren) som på längre sikt (fram till 2028) vara mer etablerade och ha potential att ge samordningsvinster.

Att jobba på ett mer samordnat sätt inom exempelvis projekt, över såväl avdelningsgränserna inom samhällsbyggnadsförvaltningen, som i förhållande till övriga förvaltningar och även bolagen, är även en viktig del i det pågående arbetet med en mer välkoordinerad samhällsbyggnadsprocess i Alingsås kommun.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparingsmöjlighet
Fortsätta med utveckling av utredningskartan	Samla framtida och historiska utredningar, som kan behövas i flera olika typer av kommunala projekt, på ett ställe.	Är i drift men arbetssättet behöver etableras ytterligare.	Samordning/digitalisering	Minskad risk för att utredningar dubbelbeställs, samt tidsbesparing.

Fortsätta med utveckling av investeringskartan	Visualisering av kommunens pågående och framtida investeringsprojekt för att uppnå samordningsvinster.	Är i drift men arbetssättet behöver etableras ytterligare.	Samordning/digitalisering	Mer samordnade projekt och tidsbesparing
--	--	--	---------------------------	--

2.2.2 Digitalisering och automatisering

Införande av lokal e-samordningsgrupp

Att samla förvaltningens systemförvaltare och andra nyckelpersoner i en lokal e-samordningsgrupp skulle skapa ett naturligt forum för tekniska behov och lösningar att avhandlas i vilket i sin tur bör ge följd effekter avseende förvaltningens automatisering av processer och identifiering av automationsmöjligheter, vilket i sin tur leder till tidsbesparingar. Denna gruppering skulle förslagsvis även kunna arbeta med en fördjupad kartläggning av de system som finns på förvaltningen, undersöka om dessa nyttjas till fullo och om fler funktioner eller verksamheter skulle kunna använda sig av samma system. Att maximera användningen av befintliga verksamhetssystem bör på sikt leda till framförallt minskade licenskostnader.

Denna grupp skulle även kunna ha ett nära samarbete med IT centralt gällande exempelvis övergripande IT-frågor. Även informationsspridning från kommunens centrala e-samordningsgrupp kan den lokala e-samordningsgruppen utveckla, så att lösningar som införs centralt används på det smartaste sättet lokalt.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparingsmöjlighet
Införa lokal e-samordningsgrupp	Identifiera automatiseringsmöjligheter, IT-arkitektur och kartlägga system.	Kort sikt	Verksamhetsförändring/samordning	Minskad risk för dubbla licenskostnader, samt tidsbesparing.

Effektivisering genom IoT

IoT (Internet of things) är ett samlingsnamn för de tekniker som gör att vardagsföremål (hushållsapparater, kläder och accessoarer, men även maskiner, fordon och byggnader)

med inbyggd elektronik och internetuppkoppling, kan styras eller utbyta data över nätet. Inom samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter finns det troligtvis en mängd olika arbetsmoment som skulle kunna effektiviseras med hjälp av den här typen av teknik, men mer processkartläggning skulle behöva göras för att identifiera dessa.

Inom grupperingen *Smart stad* testas införande av smarta sensorer och exempel på sensorer som testas är bevattningssensorer (för att minska antalet kontroller av bevattningsbehov samt inte vattna om det inte finns behov), och sensorer på papperskorgar som meddelar när de behöver tömmas, vilket kan spara in onödiga resor.

En beräkning har gjorts för att utreda om bevattningssensorer går att använda i kommunens blomsterurnor. Förhoppningen var att kostnaderna skulle bli lägre då personal inte skulle behöva lägga tid på att kontrollera behov av bevattning. Kostnaden för sensorer har då jämförts med förväntad minskad tid, men för urnorna går det inte att se någon besparing. Blommorna behöver kontrolleras och skötas regelbundet så tidsbesparingen skulle inte bli tillräckligt stor. Förvaltningen ser dock att en vidare utredning och test kan ske när det gäller att använda bevattningssensorer för nyplanterade träd.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Ersätta manuella återkommande uppgifter med tekniska lösningar.	Använda smarta sensorer där det är möjligt.	Kort sikt	Verksamhetsförändring	Tidsbesparing, minskar behovet av inköp av tilläggstjänster

2.2.3 Avtalsinventering

Förvaltningen ser att det finns behov av att på ett systematiskt sätt inventera verksamheternas olika avtal för att kontrollera att de avtal som löper är aktuella, att de inte överlappar varandra och om avtalen behöver ses över innehållsmässigt. Utifrån de organisationsförändringar som skett inom förvaltningen under de senaste åren bedöms det finnas behov av att göra en översyn för att uppnå så många stordriftsfördelar och samordningsvinster som möjligt. Detta utredningsarbete bör kunna ske genom samarbete mellan stödfunktionerna på ekonomi- och utvecklingsenheten, och respektive kärnverksamhet.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Systematisk avtalsinventering	Kontrollera att de avtal som löper är aktuella,	Kort sikt	Verksamhetsförändring	Minskad risk för exempelvis dubbla

	<p>att de inte överlappar varandra och om avtalen behöver ses över innehållsmässigt . Om avtal saknas eller har löpt ut kommer även detta kunna identifieras och åtgärdas</p>			<p>licenskostnader . Behöver utredas vidare.</p>
--	---	--	--	--

2.2.4 Fakturering

I dagsläget hanteras fakturering av vattenförbrukning, sophämtning och slamtömning av Alingsås Energi. Bakgrunden till detta upplägg är att samnyttja system och nuvarande avtal sträcker sig fram till 2026-12-31. I dagsläget faktureras avfall ca 1 070 tkr för slam och hushållssopor, medan VA faktureras ca 600 tkr årligen. Förvaltningen ser ett behov att utreda om detta är det bästa och mest kostnadseffektiva sättet att arbeta med faktureringen, än om det exempelvis skulle ske i egen regi.

Ambitionen framåt är att skapa en så effektiv process som möjligt med kunden i fokus och därför kan även val av system för fakturering och kundtjänstmöjligheter vara faktorer som påverkar. Förvaltningen kan i nuläget inte bedöma om ett annat upplägg skulle bli billigare än det som finns idag, men bedömer att frågan skulle behöva utredas vidare.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Fakturering i egen regi	Fakturering av VA:s och Avfalls kundfakturor samt hantering av inbetalningar hanteras idag av Alingsås energi. Utredning för att se om det skulle vara effektivare att utföra i egen regi. Nuvarande	Vidare lokal utredning – kan troligen genomföras men mer utredning krävs inom förvaltningen/nämnden	Verksamhetsförändring	Behöver utredas vidare

	avtal löper ut 2026-12-31.			
--	-------------------------------	--	--	--

2.2.5 Processkartläggning

Genom att systematiskt kartlägga förvaltningens processer, alltifrån administrativa uppgifter såsom registrering, kontering och arkivering, till mer handfasta praktiska sysslor såsom provtagningar, mätningar m.m., ökar chanserna att kunna identifiera sådana återkommande manuella arbetsuppgifter som skulle kunna automatiseras. Detta skulle kunna spara tid och resurser som kan läggas på mer kvalificerat arbete, och även i detta sammanhang är samhällsbyggnadsprocessens ramverk en viktig del.

Genom processkartläggning där stödfunktionerna tillsammans med verksamheterna kopplas ihop på ett mer systematiskt sätt, kan förutsättningar för innovativa lösningar skapas.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings- möjlighet
Systematisk processkartläggning	Kartlägga förvaltningens processer, alltifrån administrativa uppgifter till praktiska sysslor ökar chanserna att kunna identifiera återkommande manuella uppgifter som skulle kunna automatiseras.	Lång sikt	Verksamhetsförändring	Behöver utredas vidare

2.2.6 Förvaltningens fordon

Alingsås kommuns fordonshantering finns samlad under tekniska nämndens ansvarsområde, och innehåller både fordon i bilpooler (Sveagatan, Rådhuset och Sidenvägen) och verksamhetsspecifika leasingbilar. Båda dessa upplägg har för- och nackdelar utifrån kostnad i förhållande till användningsgrad – bilpool är ett kostnadseffektivt alternativ för de verksamheter som endast använder bil ibland, eftersom

de bara behöver bekosta de resor som görs. Samtidigt behöver bilpoolen i sin helhet ha en hög bokningsfrekvens för att gå runt.

Förvaltningen ser att de tre olika bilpoolerna har en varierad bokningsgrad och bilarna på Sveagatan bokas i snitt hälften så mycket som bilarna i de två andra poolerna, och föreslår därför att en översyn av bilpoolerna genomförs, i syfte att optimera dessa på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Översynen bör även inkludera vilka alternativ som finns (såsom andra fordonstyper), möjligheten att ha verksamhets-specifika fordon, antal fordon i respektive bilpool samt antal bilpooler, hur flytten till Kabomhuset kommer påverka fordonsanvändningen, hur fordonen används i förhållande till kommunens resepolicy, m.m.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Översyn bilpooler och verksamhetsfordon	Utreda varför användningsgraden i de olika bilpoolerna skiljer sig åt, och försöka optimera fordonsanvändningen så långt det är möjligt i förhållande till exempelvis kommunens resepolicy.	Kort sikt	Verksamhetsförändring	Besparing beroende på om antalet bilar kan minskas. En poolbil (bensindrivna) kostar cirka 50 000-100 000 kr/år.

2.2.7 Utbildningsinsatser och intern kompetensutveckling

Kompetensutveckling är en viktig del av förvaltningens arbete för att kunna möta framtidens utmaningar och samtidigt ha en hög kvalitet på det arbete som genomförs. Genom ett mer systematiskt arbete kring spridning av kunskaper inom organisationen förväntas kunskaperna hos medarbetarna öka samtidigt som kostnaderna för kurser kan hållas på samma nivå. Syftet är att få ökad spridning av kunskap och därmed ökad kvalitet i verksamheten. Under 2024 har intern utbildning skett inom området för VA-sekretess.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Intern kompetensutveckling	Ett mer systematiskt arbete kring spridning av kunskaper inom	Kort sikt	Verksamhetsförändring	Högre kvalitet på utfört arbete. Ökad attraktivitet

	organisationen förväntas öka kunskaperna hos medarbetarna.			som arbetsgivare.
--	--	--	--	-------------------

2.2.8 Utbyte av ledningsnätet

Förvaltningen ser att en ökad förnyelsetakt av vattenledningsnätet över tid bör resultera i färre vattenläckor. Likaså färre avloppsstopp och minskat inläckage till spillvattennätet/reningsverk. Risken att drabbas av stora och akuta reparationskostnader i framtiden skulle därmed också minska. Det är dock många parametrar som påverkar, såsom väder, material på befintliga ledningar och rotinträngningar. Det är också flera andra omgivande faktorer som avgör hur hög reparationskostnaden blir, exempelvis om läckan sker centralt eller på landsbygden. Arbetet med utbyte av ledningsnätet är en möjlighet där resultat inte kommer att ses direkt, utan som en positiv trend på längre sikt. Om man byter 1% av ledningsnätet per år tar det ca 100 år att byta alla ledningar. Byter man 0,5% per år tar det 200 år att byta alla ledningar, osv. Ju större andel nya ledningar, desto mindre risk för akuta reparationskostnader.

Kostnad för akuta jobb bokförs separat och kan vara en lämplig parameter för att följa upp om den ökade förnyelsetakten ger ekonomiska besparingar på sikt.

Möjlighet	Beskrivning	Genomförbarhet	Kategori	Besparings-möjlighet
Minskade reparationskostnader genom ökad förnyelsetakt av vattenledningsnätet	En ökad förnyelsetakt av vattenledningsnätet över tid bör resultera i färre vattenläckor. Likaså färre avloppsstopp och minskat inläckage till spillvattennätet/reningsverk. Risken att drabbas av stora och akuta reparationskostnader i framtiden skulle därmed också minska.	Har börjat genomföras, men kommer ge effekt först på lång sikt.	Verksamhetsförändring	Lägre kostnader för läckor m.m.